

ЄДНІСТЬ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Феномен університетської системи освіти проаналізовано з позиції потреб та тенденцій, що властиві постіндустріальному суспільству, яке прагне здійснити розвиток до інформаційного суспільства. Висвітлено актуальну проблему вибору шляхів розвитку університетської системи освіти в Україні з оперттям на розширення наукових досліджень через впровадження дистанційної форми організації досліджень і, як наслідок, формування концептуальної моделі розвитку. Визначені ключові наукові положення для забезпечення сталого розвитку інноваційної університетської системи освіти. У подальших дослідженнях доречно розробка оновленої синергетичної, полідисциплінарної моделі розвитку, що спирається на вимір в категоріях організаційної культури.

Ключові слова: єдність дистанційних форм навчання і наукових досліджень; університетська система освіти; дистанційна форма організації наукових досліджень; полідисциплінарна модель розвитку; концептуальна модель розвитку; організаційна культура.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Розвиток сучасних систем університетської освіти характеризується все більшим залученням дистанційної форми навчання. Вже сьогодні слід визнати, що кращі університети світу мають питому, помітну частку дистанційної форми навчання у цілісному процесі освіти. Але при зростанні однієї частки університетської освіти неминуче відбувається зменшення другої складової – частки, що вноситься, досягається через наукові дослідження. На часі питання про розв'язок проблеми розширення наукових досліджень через впровадження дистанційної форми організації досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

В університетській системі освіти разом з розширенням дистанційної форми навчання потребує розширення саме і дистанційна форма проведення наукових досліджень. Тільки таким поєднанням вдасться зберегти єдність навчання та дослідження як невід'ємної ознаки університетського характеру та рівня освіти [6; 12].

Комп'ютерні системи та технології покладені в основу впровадження як дистанційного навчання, так і дистанційного дослідження, що не потребує якогось особливого обґрунтування. Університетська система освіти (УСО) Чорноморського державного університету імені Петра Могили (ЧДУ імені Петра Могили) із 2005 року впроваджує поєднання навчання та дослідження, означену єдність дистан-

ційних форм навчання та дослідження, через відповідний розвиток системи управління навчанням (LMS) відкритого некомерційного типу MOODLE, розширення її функціонального призначення [12].

Разом з традиційними засобами здобуття перемоги у конкурентній боротьбі ЧДУ імені Петра Могили залучає і нетрадиційні для УСО в Україні, інноваційні засоби. До них належать діагностика, вимірювання та оцінювання розвитку компонентів та підсистем університетської освіти з наступним консолідованим визначенням стану та перспектив подальшого напрямку розвитку. Ключовою формою узагальнення висновків прийнята рамкова конструкція конкуруючих цінностей [7]. Для конкретних компонентів та підсистем УСО запропоновано використовувати спеціально підібрані характеристики та змінні з представленням результатів досліджень у вигляді відповідного профілю [5; 8; 9]. Так, одними з базових параметрів виступають категорії, що характеризують організаційну культуру УСО [7].

Значущість та перспективність використання, як інтегрального параметра, організаційної культури знаходить підтвердження у багатьох дослідженнях, у самих різноманітних сферах [1; 13; 14]. Означене дозволяє зробити висновок про універсальний характер цієї категорії – категорії організаційної культури [14]. Саме універсальність і дозволяє будувати перспективні інструменти для оцінювання важливих складових УСО, спираючись на сучасні Інтернет технології та позбавляючись від архаїчних «паперових» технологій [7].

Університетська система освіти Чорноморського державного університету імені Петра Могили свідомо прийняла на себе і додаткову та важливу соціальну функцію – педагогічне забезпечення сталого розвитку університету, регіону, суспільства та цивілізації [4; 15], що досягається, у тому числі, єдністю форм дистанційного навчання та дистанційного дослідження, залученням нетрадиційних вимірів, характеристик [5; 8; 9].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є окреслення нетрадиційних вимірів, характеристик, категорій, основних складових комплексу чи системи організації єдності додаткових форм дистанційного навчання та дистанційного дослідження, що започатковано у ЧДУ імені Петра Могили починаючи з 2005 року, і яка зорієнтована на проведення інтерактивного дослідження ознак та перспектив сталого розвитку університету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окреслені наукові завдання по розвитку інноваційного характеру університетської освіти потребують проведення глибоких та планомірних наукових досліджень як глибини та рівня досягнення прийнятої соціальної функції університетом, так і діагностиці, вимірюванню та оцінюванню організаційної культури (ОК) університету, як фундаментального параметра, оцінки, характеристики та інноваційного критерію його розвитку [18–23]. Тобто, дистанційна форма дослідження, що впроваджується в університетській системі освіти ЧДУ імені Петра Могили спрямована на дослідження прийнятої соціальної функції уні-

верситетом, діагностиці, вимірюванню та оцінюванню організаційної культури університету, як інноваційного критерію його розвитку.

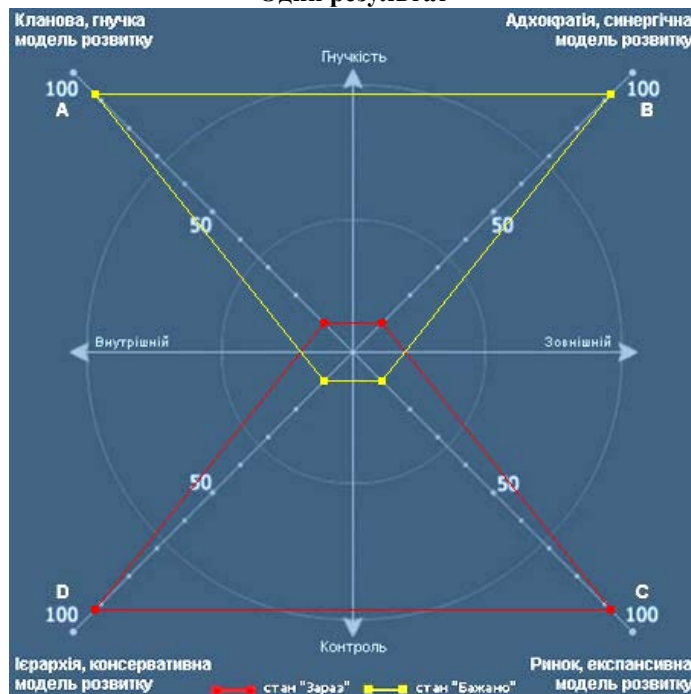
Власне інноваційна соціальна функція сучасного університету, необхідність її формування, впровадження і визначила спрямованість дистанційної форми наукових досліджень ЧДУ імені Петра Могили. У вузькому сенсі йдеться про дистанційну форму проведення соціальних досліджень [11]. У широкому сенсі йдеться про дистанційну форму проведення інтерактивних педагогічних досліджень через широке впровадження інтерактивної взаємодії, єдності, сучасної університетської наукової спільноти та нової, завзятої генерації нового покоління молодих науковців [6].

Починаючи з встановленням та впровадженням системи управління навчанням MOODLE, в ЧДУ імені Петра Могили у 2005 році проводяться системні дослідження та розробки компонентів, що спрямовані на дистанційне дослідження різноманітних аспектів університетської системи освіти та представлення їх у рамковій конструкції конкуруючих цінностей [5,8–10]. Основними розробленими компонентами, станом на квітень 2016 року, є:

1. Анкета для оцінки організаційної культури 2005 рік [12; 21]. Нижче наведено вікно з визначеною кількістю у 117 респондентів та пробний профіль через «Інструмент рейтингової оцінки організаційної культури» одного з респондентів.

Респондент: **Мещанінов Олександр Павлович**
Курс: Moodle ЧДУ ім. Петра Могили Submitted on: Wednesday 24 December 2008 11:49 AM.

Один результат

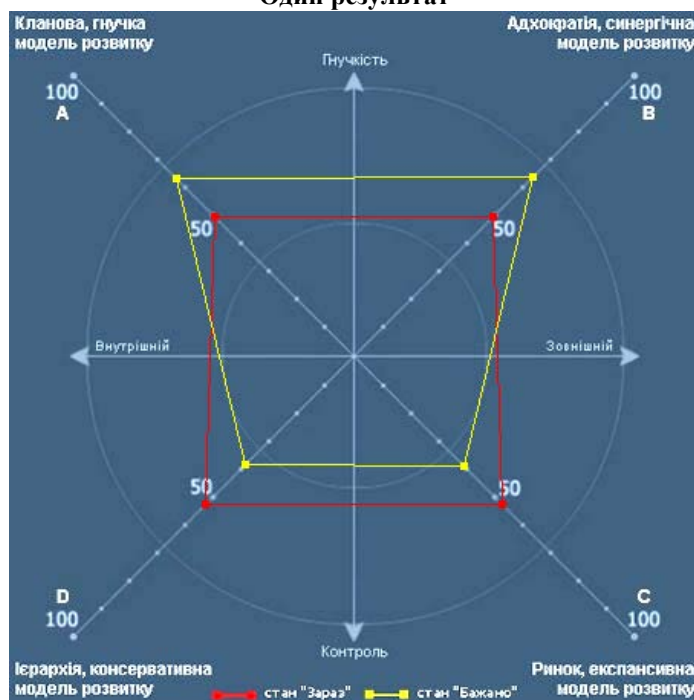

2. Анкета рейтингової оцінки пріоритетів в управлінні змінами університетської системи освіти 2006 рік [12; 22]. <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/questionnaire/report.php?instance=68&sid=91&action=vall>.

3. Анкета визначення ставлення особистості до проблемних ситуацій етичного спрямування [9; 20].

Респондент: **Романік Ганна** – одна з 652 респондентів
Курс: Moodle ЧДУ ім. Петра Могили Submitted on: Wednesday 20 May 2009 16:47 PM.

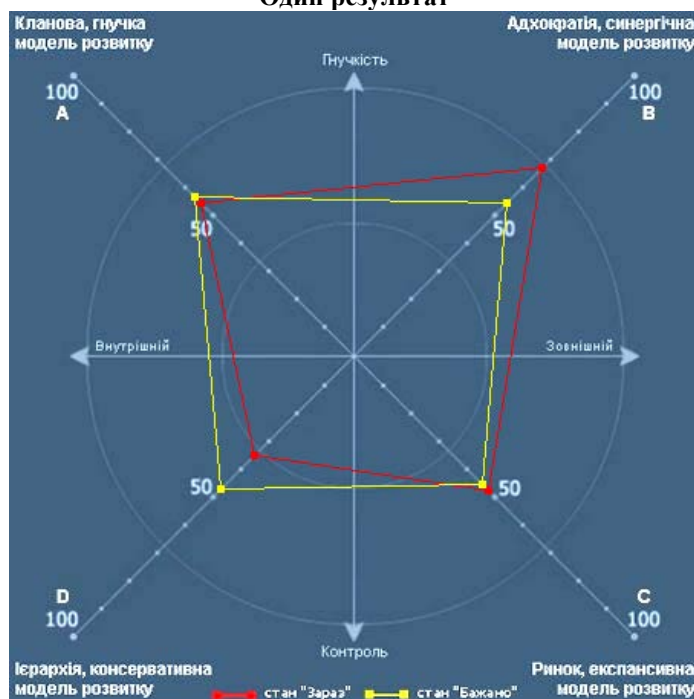
Один результат

4. Анкета визначення ставлення особистості до проблемних ситуацій екологічного спрямування [9, 19].

Респондент: **Олійник Інна** – одна з 631 респондентів Курс: Moodle ЧДУ ім. Петра Могили (Люди, які не входять до групи) Submitted on: Thursday 5 February 2009 18:03 PM.

Один результат

5. Діагностика інформаційної компетентності в рамках організаційної культури [8; 23]. <http://moodle.kma.mk.ua/course/view.php?id=505>.

6. Автоматизована веб-система підтримки планування розвитку університету [5; 18]. Автоматизована веб-система зорієнтована на проведення поетапного дистанційного дослідження:

Перший етап – «структуризація» – авторизація респондента для визначення його ролі, призначення вагового коефіцієнту згідно зі структурною схемою університету та освітнього середовища регіону за методом групової динаміки [10].

Другий етап – «вимірювання» ОК – шість блоків питань. Питання модифіковано для дослідження

університету, порівняно з оригінальними у роботі К. Камерон та Р. Куїнн [7].

Третій етап – «оцінка особистих характеристик респондента» на основі праць С. Бахтіярової [3] та М. Аптера [2].

Четвертий етап – «оцінка управлінських характеристик респондента» за тестом MSAI (інструмент для оцінки управлінських навичок). Базуючись на результатах, респонденти оцінюють свої управлінські якості та власну компетентність у сфері менеджменту [7].

П'ятий етап – «діагностика» – визначення етапу на життєвому циклі. Будь-які зміни, дії потрібно робити зважаючи на етап життєвого циклу згідно із дослідженнями І. Адізеса [1].

Шостий етап – «колективна інтегральна оцінка» – візуалізація особистої та колективної інтегральних оцінок (КІО); обґрунтування та формування плану дій на основі робіт І. Адізеса та М. Фуллана [16; 17]. Людина, що приймає рішення отримує можливість дослідити колективну інтегральну оцінку з використанням вагових коефіцієнтів для груп респондентів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, окреслено нетрадиційні виміри, характеристики, категорії, основні складові комплексу чи системи організації та проведення: інтерактивного дослідження сталого розвитку університету [5; 12; 18–23]; анкетування для оцінки організаційної культури 2005 рік

[12; 21]; визначення ставлення особистості до проблемних ситуацій екологічного спрямування [9; 19], до проблемних ситуацій етичного спрямування [9; 20]; рейтингової оцінки пріоритетів в управлінні змінами університетської системи освіти [12; 22]; діагностика інформаційної компетентності в рамках організаційної культури [8; 23]; оцінки пріоритетів формування свідомості нової якості, спрямованої на визначення кожним з респондентів власного профілю свідомості, як на теперішній стан, тобто «зараз», так і у найближчому майбутті, тобто «бажано», а також концептуального взірця у віддаленому майбутті, концептуальної моделі, тобто «перспектива». Як підсумок, респондент дистанційно отримує результуючу оцінку, у формі профілю – «Еволюція поглядів», що дозволяє оцінити власну еволюцію свідомості. Методика базується на припущенні, що кожний з респондентів формує самооцінку власних переконань, цінностей та пріоритетів. Разом з цим проводиться визначення колективної оцінки для формування та прийняття колективного вибору та колективного рішення, спираючись на створену автоматизовану веб-систему підтримки планування розвитку університету [5; 18].

У подальших дослідженнях доречно розробка оновленої синергетичної, полідисциплінарної моделі розвитку в похідних категоріях організаційної культури, що спирається на узагальнення результатів вимірювань з 2005 по 2016 роки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адизес И. Управление жизненным циклом корпорации / Пер. с англ. под науч. ред. А. Г. Сеферяна [Текст]. – СПб. : Питер, 2007. – 384с. : ил. (Серия «Теория менеджмента»).
2. Apter M. J. Adult play : A reveral theory approach. – Amsterdam: Swets & Zeitlinger B. V. – 1991.
3. Бахтиярова С. А. Азбука самопонимания. Реверсивный психоанализ / С. А. Бахтиярова [Текст]. – К. :ООО «Росава» ЛТД, 2002. – 440 с.
4. Доклад Римского клуба «Пределы роста» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://yvision.kz/post/298708>.
5. Дудар А. Ю. Принципи формування колективної інтегральної оцінки в автоматизованій веб-системі підтримки планування розвитку університету // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 213. Вип. 201. Комп'ютерні технології. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. – 2013. – С. 30–34.
6. Зубрицька М. Філософський дискурс ідеї Університету : в складних лабіринтах пошуку істини // Ідея Університету: Антологія / Упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2002. – С. 7–22.
7. Камерон Ким С., Куїнн Роберт Э. Диагностика и изменение организационной культуры. Пер. с англ. под ред. И. В. Андреевой. СПб : Питер, 2001. – 320 с. : ил. – (Серия «Теория и практика менеджмента»).
8. Лупиніс Т. Б. Проблема формування інформаційної компетентності у педагогічній теорії та практиці // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Т. 158. Вип. 146. Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. – 2012. – С. 81–86.
9. Малюченко І. О. До питання професійної підготовки екологів в університеті в педагогічній теорії та практиці // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Т. 215. Вип. 203. Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. – 2013. – С. 121–127.
10. Мещанінов О. П. Моделирование систем. Групповая динамика: Навчальний посібник. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 92 с.
11. Мещанінов О. П. Соціальна функція інноваційної університетської системи освіти / О. П. Мещанінов // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол. – 2013. – № 3. – С. 60–69. – Бібліогр. : 29 назв. – укр.
12. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: Монографія. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.
13. Немцева І. А. Організаційна культура в системі стратегічного управління вищими навчальними закладами України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / І. А. Немцева [Текст]. – Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2011. – 20 с. – укр.
14. Organizational culture assessment instrument online [Електронний ресурс]. – Режим доступа : URL : <http://www.ocai-online.com>.
15. Разумовский О. С. Три подводных камня концепции устойчивого развития человечества / Институт философии и права СО РАН. – Новосибирск, 1997. – С. 3–8.

16. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ / Пер. з англ. Галина і Роман Шиян. – Львів : Літопис, 2000. – 269 с.
17. Фуллан М. Сили змін: продовження / Пер. с англ. І. Савчак. – Львів : Вид-во «Літопис», 2001 – 162 с.
18. Автоматизована веб-система підтримки планування розвитку університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.chdu.edu.ua/course/view.php?id=745>.
19. Анкета ставлення ставлення особистості до проблемних ситуацій екологічного спрямування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/questionnaire/report.php?instance=66&sid=89&byresponse=1&action=vresp>.
20. Анкета визначення ставлення особистості до проблемних ситуацій етичного спрямування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/questionnaire/report.php?instance=67&sid=90&byresponse=1&action=vresp>.
21. Анкета для оцінки організаційної культури 2005 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/questionnaire/report.php?instance=62&sid=85&action=vall>.
22. Анкета рейтингової оцінки пріоритетів в управлінні змінами університетської системи освіти 2006 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/questionnaire/report.php?instance=68&sid=91&action=vall>.
23. Діагностика інформаційної компетентності в рамках організаційної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.kma.mk.ua/course/view.php?id=505>.

Мещанинов А. П., Черноморский государственный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ЕДИНСТВО ДИСТАНЦИОННЫХ ФОРМ ОБУЧЕНИЯ И НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ: РАСШИРЕНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ СОВРЕМЕННОЙ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Феномен университетской системы образования проанализирован с позиции потребностей и тенденций, присущих постиндустриальному обществу, которое стремится осуществить развитие к информационному обществу. Освещена актуальная проблема выбора путей развития университетской системы образования в Украине с опорой на расширение научных исследований через внедрение дистанционной формы организации исследований и, как следствие, формирование концептуальной модели развития. Определены ключевые научные положения для обеспечения устойчивого развития инновационной университетской системы образования. В дальнейших исследованиях уместна разработка обновленной синергетической, поледисциплинарной модели развития, опирающейся на измерение в категориях организационной культуры.

Ключевые слова: *единство дистанционных форм обучения и научных исследований; университетская система образования; дистанционная форма организации научных исследований; поле дисциплинарная модель развития; концептуальная модель развития; организационная культура.*

Meshchaninov A. P., Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

UNITY OF DISTANCE LEARNING AND SCIENTIFIC RESEARCH: BROADENING OPPORTUNITIES OF MODERN UNIVERSITY EDUCATIONAL SYSTEM

The phenomenon of university education is analyzed from the perspective of needs and trends that characterized the post-industrial society, which seeks to make the development of the information society. Deals with the current problem of choosing the ways of university education in Ukraine in reliance on the expansion of research through the introduction of distance form of studies and, as a consequence, the formation of a conceptual model development. The key scientific positions to ensure sustainable development of innovative university education. In further studies to develop appropriate synergies updated, the Disciplinary field development model, based on the measurement in terms of organizational culture.

Keywords: *unity of distance learning and research; university education; distance form of research; field disciplinary development model; conceptual model development; organizational culture.*

Рецензенти: д-р. пед. наук, проф., С. О. Сисоєва;
д-р. пед. наук, професор М. М. Букач

© Мещанинов О. П., 2016

Дата надходження статті до редколегії 12.04.2016 р.